

5.11.2024

Kaiken takana on osaava työvoima – Akavan esityksiä kasvun vahvistamiseksi**1. Pääomitetään korkeakoulujen kahdella miljardilla**

Perustutkimus on tieteen ja teknologian kehityksen kivijalka. Se tuottaa uusia tieteellisiä läpimurtoja, jotka mahdollistavat pitkällä aikavälillä kokonaan uutta luovien innovaatioiden synnyn (Akava Works -artikkeli 8/2021, Erika Lilja & Jussi Kivistö). Korkeakoulujen pääomittaminen vahvistaa niiden taloudellista asemaa. Pääomasta saadut tuotot ovat korkeakoulujen vapaasti käytettävissä, mikä lisää niiden autonomiaa. Maailman huippuyliopistoilla on merkittävä sijoitusvarallisuus, jonka avulla ne rahoittavat toimintaansa.

Puoliväliriihessä tulee päättää ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen pääomittamisesta yhteensä kahdella miljardilla eurolla. Pääomittaminen perustuisi korkeakoulujen tutkimuksen vaikuttavuuteen ja varainhankintakykyyn. Lisäksi pääomittaminen voitaisiin kytkeä yksityisen pääoman keräämiseen siten, että valtio myöntäisi osakkeita vain, jos korkeakoulu onnistuu keräämään yksityisiä varoja tietyllä kertoimella. On tärkeää, että pääomittaminen ei heikennä korkeakoulujen nykyistä tai tulevaa valtionrahoitusta. Mahdollisia rahoituskeinoja ovat esimerkiksi valtionyhtiö Solidiumin omistusten siirtäminen korkeakoulujen taseisiin ja Suomen itsenäisyyden juhlarahastoon perustuva lahjoitusmalli.

2. Tehdään parlamentaarinen sitoumus taata puolelle Suomen nuorista korkeakoulututkinto

Suomen tavoite on nostaa nuorten ikäluokan koulutustaso 50 prosenttiin vuoteen 2035 mennessä. Tämä tavoite ei kuitenkaan toteudu ilman merkittävää aloituspaikkojen lisäämistä ja niiden täysimääräistä rahoittamista. Nykyiset päätökset eivät ole olleet riittäviä. Osaajapula on merkittävin este tuottavuuskasvun sekä TKI-tavoitteiden ja panostusten toteutumiselle (Etlä, 2022).

Koulutustason nostamiseksi tarvitaan hallituskaudet ylittävä, pitkäjänteinen parlamentaarinen suunnitelma, joka sitoutuu koulutuksen rahoituksen ja resurssien pysyvään vahvistamiseen. Tämä on välttämätöntä, jotta nuorten 50 prosentin korkeakoulutustavoite voidaan saavuttaa. Puoliväliriihessä pitää päättää asiaa valmistelevan työryhmän perustamisesta.

3. Uudistetaan verotusta kasvuun kannustavaksi

Suomen verojärjestelmän toimivuus on arvioitava kokonaisuutena uudelleen. Verojärjestelmä pitää uudistaa sellaiseksi, että se auttaa meitä saavuttamaan tavoittelemamme kehitystä. Hyvinvointivaltion rahoituksen näkökulmasta verojärjestelmän pitäisi edistää työn tekemistä, yrittämistä, korkeaa työllisyyttä, koulutuksen sekä osaamisen ja taitojen hankkimista, uusien ideoiden ja innovaatioiden syntymistä, tuottavuuden vauhdittamista sekä ripeämpää talouskasvua. Koska nykyisen verojärjestelmän suurin ongelma on ansiotuloverotuksen kireä progressio, keskeinen osa uudistusta on työn verotuksen keventäminen ja erityisesti korkeiden rajaveroasteiden alentaminen.

4. Kolminkertaistetaan kansainvälisten erityisosajien määrä

5.11.2024

Työ- ja osaamisperusteinen maahanmuutto on välttämätöntä Suomen talouskasvulle ja hyvinvointiyhteiskunnan säilymiselle. Erityisasiantuntijoiden työlupien määrä on kuitenkin laskenut varsin voimakkaasti pari viime vuotta. Suunnan tulee olla päinvastainen. Hallitusohjelmaan sisältyviä linjauksia on tarkasteltava osaavan työvoiman saatavuuden näkökulmasta ja peruttava talouskasvun edellytyksiä heikentävät kirjaukset. Uusia maahanmuuttoa lisääviä toimia pitää kehittää. Työelämälähtöinen kieli- ja kotoutumiskoulutus pitää aloittaa välittömästi maahantulon yhteydessä lupaprosessien käsittelyaikatauluista riippumatta. Kotimaisten kielten opiskelua pitää lisätä kaikissa korkeakoulututkinnoissa ja samalla huolehtia, että toimintaan osoitetaan riittävät resurssit.

5. Kaksinkertaistetaan EU:n TKI- ja osaamispanostukset

Koulutus, tutkimus ja innovaatiot vaikuttavat keskeisesti tuottavuuteen sekä kansantalouden että yksilöiden tasolla. Sekä Enrico Lettan että Mario Draghin raporteissa tuodaan selvästi esiin osaamisvaje ja innovaatiokuilu, jotka vaivaavat koko EU-aluetta etenkin Yhdysvaltoihin verrattuna. EU:n seuraavan monivuotisen budjetin (2028–2034) osaksi kaavaillaan kilpailukykyrahastoa, joka kattaa muun muassa nykyisen tutkimusohjelman. Nykyisin voimassa olevan budjetin (2021–2027) pohjalta kilpailukykyrahaston osuus jäisi noin 15 prosenttiin koko kehiksestä ja tämä osuus tulisi kasvattaa 30 prosenttiin. Lisäksi ilmeisesti erillisenä säilytettävä Erasmus+-ohjelman rahoitus tulisi kaksinkertaistaa nykyisestä (2021–2027 noin 26 miljardia euroa).

6. Tehdään Suomesta jatkuvan oppimisen kärkimaa

Jatkuvaa oppimista tarvitaan työelämän nopeiden muutosten, kuten digitalisaation ja tekoälyn, takia. Osaamiseen kannattaa sijoittaa: Suomi säilyttää kilpailukykynsä vain, jos työntekijöiden osaaminen vastaa tulevaisuuden työelämän vaatimuksiin. Haluamme nostaa Suomen Euroopan jatkuvan oppimisen kärkimaaaksi kasvattamalla aikuiskoulutukseen osallistumista 40 prosenttiin (+13,9 prosenttia) seuraavan viiden vuoden aikana. Siksi esitämme muun muassa osaamisen kehittämisen tukemista verotuksessa ja joustavampia mahdollisuuksia työttömänä opiskeluun.

7. Kehitetään yritystukijärjestelmää tukemaan yritysten uudistumista

Yritysten tukemiseen kohdennetaan vuosittain miljardeja euroja suorina ja epäsuorina tukina. Osaa tuista voidaan pitää tehottomina ja jopa haitallisina talouskasvulle ja uudistumiselle sekä ilmastolle. Kaupalliseen osaamiseen panostamalla innovaatiot voivat jalostua menestystarinoiksi. Etlan mukaan vuonna 2022 säilyttäviä tukia oli 74 prosenttia ja TKI-toimintaan, kansainvälistymiseen ja yritystoimintaan kohdistuvia tukia 26 prosenttia.

Yritystukia pitää uudistaa vaikuttavammaksi tukemaan yritysten osaamisinvestointeja, tutkimusta, kehitystä ja innovaatiota, uudistumista sekä hiilineutraaliutta.